

Datum

2023-04-06

Vår referens

Margot Olsson

Utvecklingssekreterare

Margot.Olsson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Fri från våld – en gemensam angelägenhet. Handlingsplan för arbetsmarknads- och socialförvaltningen 2023 – 2026 **ASN-2023-4774**

Sammanfattning

I mars 2022 godkände kommunfullmäktige i Malmö *Fri från våld – en gemensam angelägenhet. Plan för barn- och kvinnofrid och mot våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel 2022–2026.*

Samtliga stadens nämnder, förvaltningar, styrelser och bolag har utifrån sitt uppdrag ansvar för att utforma insatser som möjliggör förändring utifrån målen i planen. För att underlätta genomförande och uppföljning ska förvaltningarna och bolagen upprätta en handlingsplan för den egna verksamheten. Arbetsmarknads- och socialnämnden har samordningsansvar i frågan.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen är ansvarig förvaltning för både arbetsmarknads och socialnämnden och överförmyndarnämnden. Förvaltningens handlingsplan omfattar därför båda nämndernas arbete.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har i dialog med berörda verksamheter och fackliga organisationer tagit fram en handlingsplan för förvaltningens arbete med *Fri från våld*.

En styrgrupp bestående av avdelningschefer har inrättats som löpande följer genomförandet och uppföljningen av handlingsplanen.

I förvaltningens handlingsplan finns utvecklingsområden som bedöms öka Malmöbornas möjligheter till ett liv fritt från våld. Bland dessa finns insatser såsom stärkt föräldrastöd, implementering av metoden *Trygg relation fri från våld*, utveckling av arbetet mot våld i ungas relationer, långsiktigt stöd till både barn och vuxna samt kompetensutveckling.

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och socialnämnden lägger informationen till handlingarna

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse - Fri från våld – en gemensam angelägenhet. Handlingsplan för arbetsmarknads- och socialförvaltningen 2023 – 2026
- Handlingsplan ASF Fri från våld

Beslutsplanering

ASN beredning 2023-04-05

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2023-04-12

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2023-04-26

Ärendet

I mars 2022 godkände kommunfullmäktige i Malmö *Fri från våld – en gemensam angelägenhet. Plan för barn- och kvinnofrid och mot våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel 2022–2026.*

Planen fri från våld – en gemensam angelägenhet är Malmös fjärde plan inom området. Den är en del av stadens samlade trygghetsarbete, men fokuserar på de olika formerna av våld i nära relation som tar sig uttryck i våld, hot och kontroll mot närstående barn och vuxna samt sexuellt våld inklusive sex mot ersättning och människohandel. Genom planen vill kommunfullmäktige trygga barn och ungas uppväxtvillkor, förebygga och förhindra våld samt säkra att de som utsätts för våld och förtryck får stöd och skydd.

Planen omfattar allt från främjande och förebyggande arbete till insatser för redan utsatta. Ett särskilt fokus finns på personer som använder våld. Stöd till kommunens medarbetare och arbetsgivarens ansvar att genom en god arbetsmiljö förhindra exempelvis sexuella trakasserier och kränkningar på arbetsplatsen är ett nytt utvecklingsområde i denna plan.

Planen har sex inriktningsmål:

- Staden bedriver ett verkningsfullt våldsförebyggande arbete
- Staden arbetar aktivt med att förhindra att våld upprepas
- Verksamma i staden ska upptäcka våld och kunna agera
- Staden erbjuder stöd utifrån den enskildes behov
- Stadens arbete bygger på aktuell kunskap och forskning
- Stadens arbete sker i samverkan med myndigheter, civilsamhälle och andra relevanta aktörer

Samordningsansvaret och arbetet med handlingsplaner

Samtliga stadens nämnder, förvaltningar, styrelser och bolag har utifrån sitt uppdrag ansvar för att utforma insatser som möjliggör förändring, enskilt och i samverkan med varandra. För att underlätta planens genomförande och uppföljningen ska förvaltningarna och bolagen upprätta en handlingsplan för den egna verksamheten.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har ansvar för samordning av stadens gemensamma arbete med *Fri från våld* samt är uppföljningsansvariga gentemot kommunstyrelsen. Som en del i samordningsansvaret sammankallar förvaltningen en samordningsgrupp bestående av representanter från stadens övriga förvaltningar.

Syftet med samordningsgruppen är dels att skapa förutsättningar till en stadsgemensam process samt ge stöd i arbetet med att ta fram handlingsplaner, dels att erbjuda förvaltningarna ett forum för dialog kring utvecklings- och samverkansfrågor.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens handlingsplan

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska också upprätta en handlingsplan för förvaltningens utvecklingsarbete i frågan. Handlingsplanen omfattar både arbetsmarknads- och socialnämndens samt överförmyndarnämndens verksamhet, då de har samma förvaltning.

Aktiviteterna i arbetsmarknads- och socialförvaltningens handlingsplan har tagits fram genom dialog med chefer och medarbetare inom förvaltningens olika avdelningar. En nulägesbeskrivning av befintliga resurser, pågående utvecklingsarbete samt behov av ytterligare insatser ligger till grund för aktiviteterna.

Genom en workshop fick medarbetare och fackliga representanter bedöma vilka insatser som är mest angelägna. Synpunkter från kvinnojourerna och olika rapporter om socialtjänstens arbete med frågan har beaktats.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har inrättat en styrgrupp för handlingsplanen bestående av förvaltningens samtliga avdelningschefer.

Utvecklingsområden i handlingsplanen

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har aktiviteter inom planens alla inriktningsmål.

Förvaltningen har ett särskilt ansvar för frågor inom inriktningsmålen:

- Staden arbetar aktivt med att förhindra att våld upprepas
- Verksamma i staden ska upptäcka våld och kunna agera
- Staden erbjuder stöd utifrån den enskildes behov

I handlingsplanen finns utvecklingsområden som förvaltningen bedömer kommer att stärka Malmöbornas möjligheter till ett liv fritt från våld. De flesta handlar om metod- och kompetensutveckling. Vissa frågor behöver först kartläggas eller utredas vidare. Befintligt arbete ska vidmakthållas med kontinuerlig anpassning till ny forskning och gjorda erfarenheter. Redan beslutade aktiviteter ska implementeras. Nedan beskrivs de viktigaste utvecklingsområdena efter inriktningsmål.

Staden bedriver ett verkningsfullt våldsförebyggande arbete

För att förhindra våld och förtryck behöver de förebyggande och tidiga insatserna utvecklas.

Redan idag erbjuds många barn och föräldrar stöd genom bland annat familjecentraler och öppen rådgivning. Det är dock främst mammor som tar del av insatserna. Verksamheterna ska därför öka sitt fokus på pappor samt även killar och unga män. Föräldrar som växt upp med våld i familjen eller som har erfarenhet av våld från närstående har förhöjd risk att upprepa beteendet. De som berättar om egna upplevelser bör erbjudas stöd för att förebygga att våldet förs vidare mot barnen. Arbetet med att nå föräldrar med bristande förtroende för socialtjänsten och/eller kunskap om sina rättigheter behöver också intensifieras.

Utövandet av våld kan ha flera orsaker och är ofta komplext. Att stärka barns rättigheter, jämställdhet, antidiskriminering och att motverka destruktiva maskulinitets- och femininitetsnormer är centralt för att minska våldet och få det att upphöra. Det gäller i det förebyggande arbetet, i utrednings- och behandlingsarbetet men också i kontakten med personer med försörjningsstöd och med arbetsmarknadsåtgärder.

En kontinuerlig dialog kring normer och värderingar behöver föras kontinuerligt så att förvaltningen kan säkra ett jämställt och jämlikt bemötande både mot Malmöborna och på arbetsplatserna.

Staden arbetar aktivt med att förhindra att våld upprepas

Betydligt färre våldsutövare än våldsutsatta söker hjälp. Ytterligare insatser behövs för att förhindra att våldet upprepas. Förvaltningen har i samverkan med polis och kriminalvård inlett ett utvecklingsarbete med metoden IPVI – Intimate Partner Violence Intervention – på svenska kallad *Trygga relation fri från våld*.

Metoden innebär att den våldsutövande partnern kontrolleras mer, men också erbjuds behandling för att förändra sitt beteende. Samtidigt ska den våldsutsatta och eventuella barn erbjudas stöd och skydd. Utvecklingsarbetet kommer att prövas och implementeras våren 2023. Utöver nämnda aktörer planeras bland annat Region Skåne och kvinnojourer att involveras. Utvärdering sker via kontakt med Malmö universitet i samarbete med Länsstyrelsen i Skåne.

Det är vanligtvis den våldsutsatta som tvingas flytta och lämna sina och eventuella barns saker, vänner, skola och arbete. Ofta är detta av skydds- och säkerhetsskäl nödvändigt. Det finns dock situationer där våldet upphör, eller åtminstone minskar drastiskt, om parterna flyttar isär. Då skulle det kunna vara bättre för den våldsutsatta och barnen om de kan bo kvar. I dagsläget finns svagt lagstöd för att flytta våldsutövaren mot dennes vilja.

Kommunen kan endast försöka motivera utövaren att ta ansvaret för sina handlingar och för barnen. Förvaltningen planerar att utreda om, och i så fall när, det är möjligt och lämpligt att påverka våldsutövaren att flytta med hänsyn tagen till den våldsutsatta säkerhet och trygghet. I utredningen planerar förvaltningen även se över möjliga tillfälliga boendialternativ om den enskilde själv inte kan hitta en lösning.

Verksamma i staden ska upptäcka våld och kunna agera

Förvaltningen ser ett stort behov av att utveckla arbetet mot våld i ungas relationer. *Brottsförebyggande rådet* visar att det mest frekventa partnervåldet förekommer i i åldersgruppen 20–24 år och att det också är vanligt bland unga 16–19 år¹. Ungas utsatthet blir ännu tydligare i en avhandling som publicerades 2021². Knappt 60 procent av gymnasieeleverna i nio gymnasieskolor hade vid något tillfälle upplevt någon form av partnervåld – där hot, verbalt våld och kontroll via digitala plattformar och i direkta möten var vanligast.

Fysiskt och sexuellt våld förekom också. Flickor och unga kvinnor var mest utsatta, särskilt för sexuellt våld. Staden kan erbjuda vissa stödinsatser men behöver öka förmågan att uppmärksamma våldet och utveckla arbetsmetoderna. Utvecklingsarbetet bör avse såväl våldsutsatta som våldsutövare och bedrivs i samverkan med exempelvis skolförvaltningarna och ungdomsmottagningen. Målgruppens behov och befintliga insatser behöver kartläggas för att sedan utveckla stadens insatser.

¹ Brottsförebyggande rådet, *Brott i nära relation bland unga. Kortanalys 6/2018*

² Korkmaz, S (2021) *Youth Intimate Partner Violence in Sweden - Prevalence and Young People's Experiences of Violence and Abuse in Romantic Relationships* (dissertation) Stockholm: US-AB

Staden erbjuder stöd utifrån den enskildes behov

Socialtjänsten har huvudansvaret för att hjälpa hotade och våldsutsatta personer. Förvaltningen behöver därför ha kompetens och förmåga att erbjuda adekvat stöd och skydd när en individ eller familj bedöms ha behov av en insats.

Det är svårt att hitta lämpliga skydds- och stödinsatser till vissa grupper av våldsutsatta. Det handlar exempelvis om våldsutsatta missbrukande kvinnor, personer med funktionsnedsättning och äldre med omvårdnadsbehov, transpersoner samt till viss del flickor och pojkar med skyddsbehov. Målgrupperna finns inom flera nämnders ansvarsområde. Utvecklingsarbetet behöver därmed bedrivas gemensamt med funktionsstödsförvaltningen och hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen.

Många våldsutsatta och kvinnojourerna vittnar om att våldet fortsätter efter skyddat boende. Förvaltningen ser ett behov av att stärka och utveckla det långsiktiga stödet för att motverka så kallat eftervåld.

En arbetsmodell behöver utvecklas så att våldsutsatta och barn som lever med våld kan få ökad trygghet och möjlighet att klara ett liv fritt från våld. Att få tillgång till praktiskt stöd till stadigvarande boende och självförsörjning bör vara en del i modellen. Arbetet behöver utvecklas i samarbete med andra förvaltningar, myndigheter och civilsamhället.

Stadens arbete bygger på aktuell kunskap och forskning

En förutsättning för att bedriva ett effektivt arbete är att ha kunskap om situationen i staden och en uppdaterad bild av omfattningen av våld. Data från förvaltningens egna system, brottsstatistik och andra relevanta källor behöver sammanställas och analyseras kontinuerligt. Förvaltningen kan också stödja andra förvaltningar och myndigheter och skapa förutsättningar för att frågor inom planens fokusområden kommer med i relevanta enkäter och andra undersökningar.

För att kunna ge barn, vuxna och familjer adekvata insatser och kunna bedriva ett effektivt utvecklingsarbete behöver förvaltningens medarbetare ha relevant kunskap och få stöd i arbetet. Förvaltningen behöver erbjuda chefer och medarbetare kompetensutveckling, möjlighet att ta del av ny forskning samt handledning och stöd i sina olika arbetsuppgifter.

Stadens arbete sker i samverkan med myndigheter, civilsamhälle och andra relevanta aktörer

Samverkan med andra aktörer inom planens fokusområden är centralt och nödvändigt om målen ska kunna uppnås. Ingen myndighet kan ensam förhindra våldet och den ideella sektorn är ett viktigt komplement och samverkanspart i arbetet. Förvaltningen ska utveckla stödet till ideella organisationer och verka för att stödet ska vara långsiktigt.

Stadsövergripande aktiviteter

Planen *Fri från våld* avser hela stadens arbete och vissa aktiviteter behöver bedrivas gemensamt i samverkan. Det gäller framför allt utvecklingsarbete kring arbetsgivaransvaret samt kompetensutvecklingsfrågor.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen samverkar inom ramen för sitt samordningsansvar

med stadskontorets HR-avdelning kring att utveckla förhållningssätt rörande arbetsgivarperspektivet samt undersöker möjligheterna till en stadsgemensam rutin för skyddade personuppgifter för medarbetare.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedriver *Kompetenscentrum mot våld i nära relation i Skåne*. Förvaltningen har därmed ett särskilt uppdrag att utbilda medarbetare om planens fokusområden. Uppdraget avser inte bara socialtjänsten utan olika yrkesgrupper som kommer i kontakt med våldsutsatta och personer som utövar våld.

Tillgången till kvalitetssäkrad information är en viktig del i att skapa medarbetare som vågar agera. Ett stadsövergripande arbetsområde är därför att tillgängliggöra information på *KomIn* om var chefer och medarbetare kan vända sig vid oro för våldsutsatthet.

Förvaltningen ska också i sin samordnade roll sprida information om utvecklingen av stadens arbete och dess eventuella effekter.

Genomförande och uppföljning av handlingsplanen

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen handlingsplan avser perioden 2023 – 2026.

Förvaltningen har bildat en styrgrupp för handlingsplanen bestående av förvaltningens samtliga avdelningschefer. Styrgruppen kommer tillsammans med verksamheterna konkretisera och förtydliga hur aktiviteterna ska genomföras samt när under perioden de ska utföras. Aktiviteterna följs sedan upp i samband med den årliga måluppföljningen.

Arbetet har pågått sedan planen godkändes 2022 och flera insatser har redan initierats. Genomförandet av handlingsplanen redovisas också tillsammans med de övriga förvaltningarnas och bolagens sammanställning.

Uppföljning av hela planen Fri från våld- en gemensam angelägenhet

Uppföljningen av det stadsövergripande arbetet är en del av arbetsmarknads- och socialnämndens samordningsuppdrag.

Uppföljningen sker dels genom att ta del av nämndernas måluppföljning avseende handlingsplanerna dels genom dialogmöten vart annat år.

Uppföljningen rapporteras till nämnden och till kommunstyrelsen. Första rapporteringen sker 2024.

Barnperspektiv

Barnrättsperspektivet är centralt i planen Fri från våld och även i arbetsmarknads- och socialförvaltningens handlingsplan.

Flertalet utvecklingsområden innefattar barn antingen direkt eller genom insatser till föräldrar. Handlingsplanen bedöms ytterligare stärka barnens situation och stödja deras egen utveckling och trygghet.

Jämställdhetsperspektiv

Jämställdhetsperspektivet ska genomsyra hela arbetet med aktiviteterna i handlingsplanen. All tillgänglig statistik inom *Fri från våld*s fokusområden visar att flickor och kvinnor är mest utsatta

och att pojkar och män är överrepresenterade bland våldsutövarna. Handlingsplanen betonar att våldet mot flickor och kvinnor ska uppmärksammas särskilt och att destruktiva maskulinitetsnormer ska motverkas.

Samtidigt är det viktigt att ha kunskap om att såväl pojkar, män som ickebinära vara utsatta för våld och att flickor, kvinnor och ickebinära kan vara utövare.

Ekonomiska konsekvenser

Planen *Fri från våld – en gemensam angelägenhet* innebär en ambitionshöjning. I tidigare planer har det inte funnits uttryckliga krav på övriga nämnder och bolag att arbeta med frågorna.

Genom planen så har alla nämnder och styrelser, förvaltningar och bolag fått i uppdrag att utveckla arbetet utifrån sina uppdrag. De olika nämnderna och styrelserna har ansvar för sitt arbete även ekonomiskt, men genom arbetsmarknads- och socialnämndens samordningsansvar följer behov av nya övergripande aktiviteter.

Det handlar bland annat om att arrangera utbildningsinsatser. Kunskap och kompetens om frågan är grunden för att kunna bedriva ett effektivt arbete.

Ansvariga

Jonas Magnusson Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef